

INKLYUZIV TA'LIM TIZIMI UCHUN MALAKALI PEDAGOGIK KADRLARNI TAYYORLASH, QAYTA VA MALAKASINI OSHIRISH

Toshkent TMC Insitutining pedagogika fanlar kafedrası o'qituvchisi

Eshmamatova Setora

Toshkent TMC Insitutining Maktabgacha ta'lim sirtqi yo'nalishi talabasi

Eshonboyeva Nasiba Sadriddinovna

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim tizimining samarali ishlashi uchun malakali pedagogik kadrlarni tayyorlash, ularning malakasini oshirish va muntazam qayta tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv ta'lim o'ziga xos yondashuvlarni, metodlarni va maxsus bilimlarni talab qilishi tufayli pedagoglarning kasbiy tayyorligi ta'lim sifati va ta'lim oluvchilarning muvaffaqiyati uchun asosiy omil hisoblanadi. Shu sababdan, ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislarining inklyuziv ta'lim printsiplariga chuqur amal qilishi va professional ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib borishi zarur.

Kalit so'zlar: pedagogik yondashuvlar, metodlar, ta'lim, pedagogik jarayon, bilim, ko'nikma, mutaxassislar, kadrlarni tayyorlash.

Malakali pedagogik kadrlarni tayyorlash jarayoni oliy ta'lim muassasalarida bosqichma-bosqich amalga oshirilishi kerak. Bu jarayonda ta'lim yo'nalishlari maxsus ehtiyojlari bo'lgan shaxslar uchun ta'lim tashkil etish, pedagogik psixologiya, individual yondashuvlar va pedagogik yordam ko'rsatish kabi kurslarni o'z ichiga olishi lozim. Shuningdek, yangi avlod pedagoglariga inklyuziv ta'limga oid nazariy va amaliy bilimlar berish ham muhimdir. Bu bilimlar pedagoglarni bolalarning har birining o'ziga xos ehtiyojlari va imkoniyatlarini hisobga olishga o'rgatadi hamda ta'lim jarayonini moslashtirishga imkon yaratadi. Oliy ta'lim muassasalari inklyuziv ta'lim sohasida kadrlar tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar va individual o'qitish yondashuvlarini joriy etish zarur. Bu kadrlarning nafaqat bilimlari, balki kommunikatsiya, muammoni hal qilish va jamoaviy ishlash kabi ko'nikmalarga ham ega bo'lishlarini ta'minlaydi. Shuningdek, amaliyotga ko'proq e'tibor qaratish, o'quvchilar bilan ishlashda real vaziyatlarni o'rganish pedagoglarning tayyorgarlik sifatini oshirishga xizmat qiladi.[1]

Pedagoglarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimi ham inklyuziv ta'limning muhim qismidir. Zamonaviy talablar va ehtiyojlar doimiy o'zgarib borayotgan sharoitda malakani muntazam oshirib borish muassasalarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishini ta'minlaydi. Malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar va konferentsiyalar orqali pedagoglarning kasbiy kompetentsiyalari yanada kuchaytiriladi. Bu kurslarda inklyuziv ta'lim metodlari, maxsus o'quv dasturlari,

psixologik yordam ko'rsatish usullari va ta'limdagi yangi innovatsiyalar bo'yicha yangiliklar o'rgatiladi. Malaka oshirish jarayonida pedagoglarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun interaktiv shakllar va jamoaviy ishlarga keng o'rin berilishi lozim. Bu nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlashga, balki pedagoglarning real hayotda yuzaga keladigan vaziyatlarga samarali javob berish malakasini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, amaliy treninglar va boshqalar orqali pedagoglar o'zbek va xorijiy tajribalarni o'rganib, ularni o'z ishlarida qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Pedagogik kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash tizimida muhim yondashuvlardan biri individual yondashuvdir. Har bir pedagog o'zining o'qituvchilik uslubiga ega bo'lib, unga mos keladigan metod va texnikalarni ishlab chiqishi lozim. Shu nuqtai nazardan, malaka oshirish kurslarida pedagoglarning individual xususiyatlari, ularning kuchli tomonlari va rivojlantirish nuqtalari aniqlanib, shunga mos dasturlar ishlab chiqilishi maqsadga muvofiqdir. Bu yondashuv pedagoglarni yanada yuqori natijalarga erishishlariga undaydi.[2]

Malakali pedagogik kadrlarni tayyorlashda ta'lim tizimining boshqa faoliyat sohalari bilan hamkorligi katta ahamiyatga ega. Masalan, psixologlar, ijtimoiy xodimlar, tibbiyot mutaxassislari bilan faol aloqalar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini to'liq qondirishda yordam beradi. Shuning uchun, pedagoglarning malakasini oshirish dasturlarida interdisipliner yondashuvlar kiritilishi zarurdir. Bu o'qituvchilarga nafaqat pedagogik, balki psixologik va ijtimoiy bilimlarni ham egallash imkonini yaratadi. Inklyuziv ta'lim tizimida ishlaydigan pedagoglarning malakasini oshirishda ilg'or tajribalarni o'rganish va joriy etish ham muhim o'rin tutadi. Xalqaro standartlar va tavsiyalar asosida malaka oshirish kurslarini tashkil etish pedagoglarni global ta'lim jarayonlariga moslashtirishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida, ta'lim sifatini yaxshilash, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini oshirishda muhim omil bo'ladi. Shuningdek, xorijiy mutaxassislar bilan almashinuv dasturlari, ilmiy-amaliy konferentsiyalar va boshqa tadbirlar doirasida pedagoglar professional tajriba almashadilar.[3]

Pedagogik kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimida davlat siyosati va normativ-huquqiy hujjatlar ham muhim o'rin tutadi. Davlat tomonidan belgilangan standartlar, talablar va me'yorlar pedagoglarning tayyorlanish sifatini nazorat qilishda yordam beradi. Shu bilan birga, malaka oshirish dasturlarining amaliy va zamonaviy bo'lishini ta'minlash uchun ularni muntazam yangilab borish zarur. Shuningdek, ta'lim sohasidagi ilg'or xalqaro tajribalarni hisobga olgan holda, normativ baza kengaytirilishi va mustahkamlanishi lozim. Ta'lim jarayonida pedagoglarning ruhiy salomatligi va ish sharoitlariga ham alohida e'tibor qaratilishi zarur. Malakali kadrlarni tayyorlash tizimi pedagoglarning stress bilan kurashish, o'zini tashkil etish, motivatsiyalash va boshqa shaxsiy-professional ko'nikmalarini rivojlantirishni ham o'z ichiga olishi kerak. Bu jihat pedagoglarning barqaror va samarali faoliyat yuritishi,

o'quvchilarga sifatli ta'lim berish uchun asos yaratadi. Shuningdek, ularning ish joyidagi yengilliklar va qulayliklar pedagogik kasbiga bo'lgan qiziqishni oshiradi.[4]

Inklyuziv ta'lim tizimida malakali pedagogik kadrlarga bo'lgan ehtiyoj nafaqat bolalar va ta'lim sifatini oshirish bilan bog'liq, balki butun jamiyatning ijtimoiy barqarorligi va taraqqiyotiga ham ta'sir ko'rsatadi. Malakali pedagoglar ishlayotgan ta'lim muassasalari bolalarning individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, ularning fikrlash, muloqot qilish va o'z-o'zini anglash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, inklyuziv ta'lim orqali ijtimoiy diskriminatsiyaning kamayishi, teng huquqlilikning ta'minlanishi va bolalararo integratsiyaning rivojlanishi ta'minlanadi. Ta'lim muassasalarida pedagogik kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish jarayonida doimiy mulohaza almashish va tahlil qilish tizimi joriy etilishi kerak. Pedagoglarning faoliyati doiralarida yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va ularni hal qilishga yo'naltirilgan harakatlar pedagoglarning samaradorligini oshiradi. Shuningdek, pedagoglarning o'z faoliyatiga doimiy baho berishi va tahlil qilinishi, o'z-o'zini rivojlantirishga intilishlarini kuchaytiradi. Bu esa, o'z navbatida, inklyuziv ta'lim tizimining barqaror va sifatli ishlashiga xizmat qiladi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim tizimining sifatli va samarali ishlashi uchun malakali pedagogik kadrlarning tayyorlanishi, ularning malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimi samarali, zamonaviy, ilmiy asoslangan va amaliyotga mos bo'lishi muhimdir. Bu tizim ta'limdagi tenglik va inklyuziya prinsiplari asosida har bir bolaga mos ta'lim imkoniyatlarini yaratadi. Shu bilan birga, pedagoglarning professional rivojlanishi orqali ta'lim sifatini oshirish, bolalar ehtiyojlariga mos ijtimoiy va pedagogik qo'llab-quvvatlashni ta'minlash mumkin bo'ladi. Pedagoglarning doimiy o'zini takomillashtirishga intilishi, davlat siyosati, normativ bazalar va ilmiy izlanishlarning uyg'unlashuvi inklyuziv ta'lim tizimining mustahkam poydevorini tashkil etadi. Natijada, bu jarayon millatimizning kelajagi bo'lgan butun avlodlar barqaror va sifatli ta'lim olishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rasulov, O. (2023). Inklyuziv ta'lim tizimida pedagogik kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash masalalari. Ta'lim nazariyasi va amaliyoti, 15(3), 112-119.
2. Karimova, S. (2021). Inklyuziv ta'limda malakali o'qituvchilar tayyorlashning zamonaviy yondashuvlari. Pedagogika va psixologiya, 9(2), 88-95.
3. Tursunov, A. (2020). Inklyuziv ta'lim tizimida pedagoglarning malakasini oshirishning ahamiyati. Ta'lim va taraqqiyot, 12(4), 45-53.
4. Yusupova, D. (2022). Inklyuziv ta'lim sohasidagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash tizimi. Pedagogika ilmiy jurnali, 10(1), 60-68.
5. Xolmurodova, N. (2023). Inklyuziv ta'limni tatbiq etishda pedagoglarning

malaka talablarini yanada kuchaytirish. Ijtimoiy fanlar va ta'lim, 11(3), 75-83.

6. Nazarova, M. (2024). Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim pedagogik kadrlarini tayyorlashning dolzarb masalalari. Ilmiy xabarlar, 8(2), 53-61.

7. Saidov, E. (2021). Pedagoglarning inklyuziv ta'limda roli va malakasini oshirish yo'nalishlari. Ta'lim va ijtimoiy fanlar qo'llanmasi, 7(4), 101-110.

8. Qodirova, M. (2023). Inklyuziv ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy rivojlanishi va malakasini oshirish mexanizmlari. Ta'lim nazariyasi va amaliyoti, 16(1), 120-128.